

C a n K l -
r l k l a r l

Karin Karakaşlı

KARİN KARAKAŞLI
CAN KIRIKLARI

Can Çağdaş

Can Kırıkları, Karin Karakaşlı

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Doğan Kitap, 2002

Can Yayınları'nda gözden geçirilmiş 1. basım: 2017

2. basım: Ağustos 2019, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3546-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735462

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

KARİN KARAKAŞLI CAN KIRIKLARI

ÖYKÜ

♥can

Karin Karakaşlı'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yetersiz Bakiye, 2015

Asiye Kabahat'ten Şarkılar Dinlediniz, 2016

Başka Dillerin Şarkısı, 2017

Cumba, 2017

Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?, 2017

KARİN KARAKAŞLI, 1972'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nün ardından Yeditepe Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. 1998'de öykü dalında *Varlık* dergisinin Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü kazandı. *Agos* gazetesi genel yayın yönetmen yardımcısı olan ve kapanana kadar *Radikal İki*'de düzenli olarak yazan Karakaşlı'nın eserleri şunlardır: *Başka Dillerin Şarkısı* (öykü, 1999), *Can Kırıkları* (öykü, 2002), *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* (roman, 2005), *Ay Denizle Buluşunca* (gençlik romanı, 2008), *Cumba* (deneme, 2009), *Türkiye'de Ermeniler: Cemaat, Birey, Yurttaş* (inceleme, Günay Göksu Özdoğan, Füsun Üstel ve Ferhat Kentel'le, 2009), *Benim Gönlüm Gümüş* (şiir, 2009), *Gece Güneşi* (çocuk kitabı, 2011), *Her Kimsen Sana* (şiir, 2012), *Dört Kozalak* (gençlik romanı, 2014), *Yetersiz Bakiye* (öykü, 2015), *İrtifa Kaybı* (şiir, 2015), *Asiye Kabahat'ten Şarkılar Dinlediniz* (anlatı, 2016).

İçindekiler

Garine	13
YERİN SESİ	
Rüya	23
Oyuncaklar Arasında / I Melül.....	35
Oyuncaklar Arasında / II Hepgül	39
ALACAKARANLIK KADINLARI	
Rüzgâra Karşı.....	45
Sabır Taşı	53
YABANCI	
Arada.....	63
Masal Dünya.....	69
GÖÇ	
Sürgün Tanrıçalar	77
Sonrasız	83
Zoraki Mültecinin Sustukları	89

Görölmüştür

GARİNE

“Müjdeleyin, nefret ettirmeyin,
kolaylaştırın, zorlaştırmayın.”

Hz. Muhammed

Anneannemin hep ayrı yeri olmuştur gönlümde. Başka türlü muhabbetliydik birbirimizle. Parçaları kafamda ancak şimdi bir yere oturan ve o yüzden de ancak şimdi bir bütünün parçaları olduğunu hissettiğim bölük pörçük anılarım var onunla ilgili. Bugünlerde sık sık beynime üşüşüyor ve içimi ürpertiyor. O benim Kuzgun Kadriye Nenemdi. Gerçi ben onu bildiğimde artık saçları iyice aklaşmıştı, ama dedemle çektiydikleri fotoğraflarda saçları ve gözleri kuzguni bir parlaklıktaydı.

Tahsin Dedemi hiç tanıyamadım. Ben doğmadan iki yıl önce, hiç de yaşlı sayılmayacak bir yaşta ölmüş. Kalp krizi. Ani ölüm yıkmış Kadriye Nenemi. Anıların, üzerine üzerine geldiği o evde daha fazla yaşayamamış. Bizim eve taşınmış. Beni de o büyüttü.

Onca yıldan sonra bile aile toplantılarında söz ne zaman dedemden açılrsa, hemen gözleri dolardı. Sevgisinden de büyük bir minnet sezerdim onu anışında. “Nur içinde yatsın, rahmetli beyim bana bir gün laf söyletmedi,” derdi

sık sık. Dayım da her seferinde, “Kimin söyleyecek lafı varmış sana anam?” diye atılırdı. “Elhamdülillah,” derdi anneannem telaşla. “Kimsenin yoktur.” Namazında niyazında bir kadındı. Tüm sevdikleri için huşu içinde, içtenlikle dua ederdi. “Kadriye Hanım Teyze’nin ettiği dualar tutar,” diye çevrede nam salmıştı. Eř dost gelir, dileklerinin, adaklarının gerçekleşmesi için dua etmesini isterlerdi. Kandil ve Kadir gecelerini dualarla geçirirdi anneannem. En dayanamadığı da ayrılıklardı. Kim kimden ayrı dışmışse, “Sağ salim kavuşsun,” diye Allah’a yakarırđı.

Billur gibi sesi vardı. Akşamları televizyonu kısar, ille de ona bir şeyler soyletirdik. Türküler okurdu Kadriye Nenem, çok da güzel fasıl geçerdi. Hiçbir isteğimizi kırmazdı da Doğu’dan, Erzurum’dan tek bir ezgi dklmezdi ağzından. Bir gece ısrar edecek oldum, annem hemen el kol hareketleriyle yapmamamı işaret etti. Duruldu Kuzgun Nenem, “Bilirsin bir dediğini iki etmem, ama benden bunu isteme oğul. Erzurum içimde yaradır,” dedi. Oyle bir dedi ki, “Neden?” diye soramadım.

Anneannem de dedem de Erzurumlu. Anneannem yetim ve ksz. Dedemin amcası sahip çıkmış bu kimse-siz kıza. Dedemle evlenince de on yedisinde İstanbul’a gelin gelmiş nenem. Bir gün bile kendi ana babasına dair iki çift laf ettiğini duymadım. Anne baba diye kendisini evlat edinen aileyi bilmiş, hep onları anardı. Anneme soracak oldum, “Hiç mi büyüklerini merak etmiyorsun?” diye, “zlyor kadın, hiç görmemiş ki anasını babasını. Daha nesini sorayım?” dedi bulaşıktan gözünü kaldırmadan. Yıkamış olduğu kabı bir kez daha suya tuttu.

Küçük bir çocukken en büyük zevkim anneannemin kabul günlerinde salonun bir köşesine yerleşmekti. Yeteri kadar uslu ve sabırlı davranıp, “Aman da benim paşa oğlum, nasıl da büyümüş,” diye üzerime saldıran teyzelerin tacizini atlatınca istediğim kadar kurabiye yi-

yebiliyordum. Çok şenlikli olurdu bu kabul günleri. Birbirinden değişik komşu kadın tiplerinin patırtılı konuşmalarını dinlerken bir süre sonra yorgun düşer, kıvrıldığı yerde uyuyakalırdım. Ama o gün bir lokma bile kurabiye inmedi boğazımdan aşağı. Gündelik konuşmalar ve tiz perdeden kakhahalar yerini sıkıntılı, boğucu bir sessizliğe bırakınca uyuyamadım da. Bakakaldım olanlara meraklı çocuk gözlerimle.

Oysa her şey olağan seyrindeydi. Gülüşmeler ve kurabiyeler gırla gidiyordu. Derken kadınlardan biri çantasına uzanmak istedi. Çanta uzağında kaldığı için de yanındakine işaret etti. Beriki çantayı kavradı, güçlülkle yerden kaldırıp sahibine verirken de seslendi. “Kızı ne koydun bunun içine? Gâvur ölüsü gibi ağır mübarek...”

Sesler, zamanlaması sanki prova edilmiş bir keskinlikle kesildi. O âciz sessizliğin içinden, metal kısmı pırıl pırıl parlayan bir bıçak havayı yarıp doğruca anneannemin kalbine saplandı. O bıçağı gördüm, ıslıksı sesini duydum. Hatta bir anda ayağa fırlayan anneannem, göğsünün üzerine bastırıldığı ellerini açsa, avuçlarının içine kan birikmiş olacağından emindim ama kollarını birer kanat misali iki yanına bıraktığında kana rastlamadım. “Müsaadenizle,” dedi sadece. Bütün kadınların bakışlarına arkasını dönüp odasına çekildi. Annem, “Çayları tazeleyelim,” dedi ve bardak şingirtıları arasında mutfağa yollandı.

“Aşkolsun Selma,” diye çıkıştı kadınların en yaşlısı, Hüsnüye Hanım Teyze. “Böyle patavatsızlık olur mu hiç? Kadriye Hanım’ın yanında nasıl söylersin o lafı?” Selma kıpkırmızı kesildi. “İsteyerek söyler miyim hiç Hüsnüye Teyze? Deyim işte, ağzımdan kaçiverdi.” Hüsnüye Hanım daha söylenecekti ama benim hâlâ salonda olduğumu ve şaşkın gözlerle onlara baktığımı fark edince, sustu. Komşu kadınlar, gizli bir komut almışçasına, aynı anda konuşmaya başladılar.

O günün akşamında Kadriye Nenemi, annemin omzuna yaslanmış ağlarken gördüm. O koca kadın büzülmüş, teselliye muhtaç küçücük bir kıza dönüşmüştü. Kapı aralığından annemin sesini işittim. "Ah benim hassas yürekli anam. Birinin ettiği cahillik uğruna kendini helak etme artık, ne olursun. Hatırlasana ben küçük bir kızken, mahallenin çocuklarıyla sokakta çok gürültü çıkarıyoruz diye komşu kadınlardan biri bana, 'Dönmenin dölü,' deyince nasıl kızmıştın. 'Şimdi oraya gelirim, senin tersini yüzüne döndürürüm,' diye bağırmıştın da kadın korkusundan hemen pencereden çekilmişti. Ben güçlü olmayı o gün senden öğrendim anacığım." Kadriye Nenemin yüzünde hınzır bir gülüş belirdi. Ana kız karşılıklı kıkırdaşmaya başlayınca parmak uçlarıma basıp usulca yatak odama çekildim. Uykuya dalmadan önce sözlüklerden Kuzgun Nenemi üzen bütün sözcükleri temizlediğimi hayal ettim. O sözcüklerin anlamını bilmiyordum, nenemi neden bu denli üzdüklerini de. Bunlar önemsizdi zaten. Madem ona zarar veriyordu, bu sözcüklerin sonu ölümdü. Elimdeki su tabancasını hırsıyla onlara yöneltiyordum. Fıskıran suyla beraber mürekkep akıyor, geriye tertemiz sayfalar kalıyordu. Temiz, beyaz sayfalar...

Gelgelelim, benim çocuk dünyamın bütün hayallerine karşın anneannemi ürperten şeyler bir sözlüğün sınırlarını fazlasıyla aşılıyordu. Bir keresinde sekiz-dokuz yaşlarındayken onunla çarşıya gezmeye çıkmıştık. Her zamanki gibi elimi sıkı sıkı tutmuştu. Diğer elimizde poşetler hışırıdıyordu. Hazır bu en sadık dinleyicimi bulmuşken bitmez tükenmez çocukluk maceralarımdan birini ballandıra ballandıra anlatıyordum. Derken tok bir ses duyuldu. Aynı anda da anneannem durdu. Elindeki poşet yere düşmüştü; ama o, poşete hiç aldırımsızın gözlerini bir noktaya dikmiş öylece bakıyordu. Elimi

kurtarıp poşeti yerden kaldırdım, ama onun poşete de bana da aldıracağı yoktu. Yeniden elini tutacak oldum, avucu buz kesmişti. Ne olduğunu anlamak ümidiyle ben de gözlerimi onun bakışlarının sabitlendiği binaya çevirdim. Burasının ne olduğunu çıkaramadım. Ev desen ev değil, dükkân hiç değil. Ama Kadriye Nenemi büyümüş, ona beni unutturmuştu. Sanki cansız bir yapıya değil de uzun zamandır görmediği birilerine bakıyor gibiydi nenem. “Burası neresi anneanne?” diye sordum. Sesimi duyunca bir rüyadan uyanmış gibi bana ve elimdeki poşetlere baktı. “Ver onları bana oğlum,” dedi, torbaları eline aldı, beni de yanına katıp yürümeye başladı. Dünya eski düzenine kavuşmuştu. Yine de huzursuzlanmıştım bir kez. “Neresi burası anneanne?” diye sordum yeniden. “Ermeni kilisesi,” dedi anneannem dalgın dalgın. “Bizler nasıl camilerde ibadet edersek, onlar da kiliselerinde eder..”

Bu aralar gözümün önünden gitmeyen bir diğer sahnede ben oflaya puflaya inkılap dersi çalışan bir lise öğrencisiydim. İlkokuldan beri derslerime yardım eden anneannem elinde portakal suyuyla geldi. “Ne çalışıyorsun Hakan oğlum?” diye sordu. Bölüm başlığına baktım: “Ermeni Sorunu ve Ermenilerle Savaş.” Garip bir içgüdüyle söylemek istemedim. “Tarih işte anneanne. Çok sıkıcı,” dedim. Tam bu sırada işgüzar kız kardeşim, “Ben sana okurum anneanne,” diye atıldı, kitabı elimden kaplığı gibi başladı bir heves okumaya:

“Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Ruslar, Doğu Anadolu'da ilerleyince Ermenilere isyan fırsatı doğdu. Hazırlıklarını savaş öncesinde tamamlamış Ermeni çeteleri, Rusların yanında yer aldılar. İlk isyan 17 Ağustos 1914'te Zeytun'da (Süleymanlı) çıktı. Maraş'taki Ermeni askerleri de silahlarıyla birlikte bunlara katılarak Türk köylerini basarak halkı öldürmeye başladılar. Nisan

1915'te Van'da ayaklanan Ermeniler, buradaki Türk nüfusu katlettiler. Bu durum karşısında Osmanlı hükümeti, Doğu Anadolu'daki Ermenilerin, savaş alanı olmayan Suriye'ye göç ettirilmelerine karar verdi (Tehcir Kanunu 14 Mayıs 1915). Ermenilerin amacı; Kilikya (Çukurova), Maraş, Erzurum, Bitlis, Van, Harput ve Diyarbakır'ı alarak bir devlet kurmaktı. Ermeniler, günümüzde de bu amaçlarından vazgeçmiş değillerdir. Bu amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda, ülkemizin bütünlüğüne yönelik terör olaylarını desteklemektedirler..”

Başımı önüme eğip oturmuştum. Anneannemin gözü yaşlı haliyle karşılaşmak istemiyordum. Halt etmişti bizim küçük. Öylece dalıp gitmişken Elvan'ın, “Niye gülüyorsun anneanne?” demesiyle irkildim. Kuzgun Nenemin yüzüne gerçekten de bir gülümseyiş yayılmıştı. Ama şenkli bir gülümseyiş değildi bu. Leonardo da Vinci'nin *Monna Lisa*'sını andıran, acılı muzip bir gülümseyişti. “Böyle mi yazıyorlar?” diye sordu anneannem. Gözleri bizi aşmış, kendi bildiği bir muhababına konuşuyordu. “Erzurum'da çok Ermeni komşumuz vardı. İşinde gücünde çalışkan insanlardı. Ne onların ne de bugün burada onların soyunu devam ettirenlerin terör dedikleriyle bir ilgisini gördüm. Böyle anlatıyorlar, ha?” Yerinden doğruldu, dalgın dalgın odasına girdi.

Gazete ve televizyonların “Ermeni terör örgütü” diye bağırdukları günlerde anneannem artık bilincini yitirmişti. Doktorlar ameliyatla müdahaleye gerek duymadı. Kuzgun Nenem hırpalanmadan, evinin köşesinde usulca yolculuğuna çıktı. Son günlerinde hep sayıklıyordu ama dediklerinden hiçbir şey anlayamıyordum. Önceleri bilinci yerinde olmadığı, dili de ağırlaştığı için sayıkladıklarının bir anlamı olmadığını düşündüm. Ama biraz daha dikkatli dinleyince yabancı sözcükleri ezgiyi andıran su gibi bir dili fark ettim. İnsan hep yanıtını duymaya hazır olduğu

soruları sormalı. O gece artık hazırdım. Anneme, “Kadriye Nenem Ermenice mi konuşuyor?” diye sordum. Annem ne şaşırды ne de lafı dolaştırdı. “Evet,” dedi. “Sana hiç öyküsünü anlattı mı?” diye sordum. Annem, veda eden bu canın elini sevgiyle okşarken, “Yalnızca bir kez ve çok silik olarak,” dedi. “Sanki kendi başından geçenler değil de, taniş olduklarıymışçasına. Bağları, bostanları anlattı, ekinleri, evde pişen ekmeği, her gece yeni baştan serilen döşeği. Sonra o kanı, çok kanı, çığlıkları, komşulara sığınanları ve dönüşüz yollara koyulanları...”

“Kadriye Neneme Ermenice ne deniyor, biliyor musun Anne?” diye sordum. Güzelim gözlerine bir ışık, yüzüne temiz bir gülümseyiş yayıldı annemin. Bir parolayı söyler gibi, usulca, dikkatli ve kendinden emin bir sesle “Garine,” dedi, “O senin Garine Yayan.” “Garine,” diye tekrarladım, ruhu uzaklarda, bedeni yanı başımızda olan bu kadına bakıp. Annemin sesi bir kez daha duyuldu. “Garine Ermenicede Erzurum demek.”

Kadriye Nenem iki gün sonra Hakk’ın rahmetine kavuştu. Cenazesi öğle namazını müteakip Şişli Camii’nden alınarak Zincirlikuyu’daki aile kabristanına, çok sevgili eşinin yanına defnedildi.

Cenaze töreninin ardından, yıllar önce kapısında durduğu ama içeri giremediği o Ermeni kilisesine gittim. Garine Yayamın, yitirdiği anası, babası, kardeşleri ve tüm sevdikleri için kocaman bir mum yaktım, uzun uzun dua ettim. Ben tam kapıdan çıkarken siyahlar içinde yaşlı bir Ermeni kadın yanında bir akranıyla o su gibi dili konuşarak içeri girdi. Gözleri... gözleri neneminkinin aynıydı. Gülümsedim, başımla selam verdim. Selamımı nezaketle, güzelim kırışıklarını belirginleştiren bir gülümseyişle kabul etti.

Garine Yayam beni görmüş de ruhuyla okşuyor gibi geldi. Derin bir nefes aldım.

“Sabır taşı olsa çatlar derler ya hani, ben o deyiş çok severim. Çatlayan bir taş... Taşın o sabit, yekpare halini gözünün önüne getir ve sonra damar damar, usul usul, için için çatladığını. Hastalık işte böyle çatladı içimde. Şimdi ben sevgilimi değil, dünyayı terk edeceğim, o ise beni terk etmiş değil, uğurlamış olacak.” Düşünceli bir ifadeyle ekledi: “Cehennem, ihtiyaç duyulmama hissidir benim için. Cennetse ihtiyaç duymama hissi. Kendi cennetime gidiyorum nihayet.”

Karin Karakaşlı'nın edebiyat dünyasında önemli bir yer tutan *Can Kırıkları*, ilk baskısının üzerinden geçen on beş yıl boyunca sevilerek okundu. Yeni okuyucular bulmak, başka kalplere dokunmak üzere yolculuğuna devam ediyor.

